

M. Kocjančič:

Lilija.

Stežko in mučno nestrpnostjo je pričakoval Andrej Kosec jutranje zore. Pa se je vlekla noč kakor večnost, da se je že pričel čuditi, kako da se je naspal tako hitro, saj je bilo vendar že blizu polnoči, ko je legel v posteljo, in zdaj je bil tako ves spočit in svež, noč pa le ni hotela zbledeti. Naposled je vstal, odgrnil zaveso in odprl okno, da je mesečina posrebrila sobo tja do vrat.

Spodaj na ulici je bilo vse tiho; zastrta okna so gledala v noč in tistikrat se je zahotelo Andreju Koscu, da bi izpregovoril v gluho tišino glasno, veselo besedo . . .

In kakšna naj bi bila ta vesela in glasna beseda? je pomislil takoj nato. Prvi hip se je spomnil njenega imena, potem pa ga je nenadoma obšlo neko zagonetno čustvo, ki je bilo zelo podobno žalostnemu spominu. Kajti ves ta čas, ko se je premetaval po postelji in v vroči nestrpnosti čakal belega dne, so blodile njegove misli nazaj v preteklost, v žalostne in mračne dni, ko je še dvomil, da doživi kdaj to noč in sovražil vsakega, ki mu je bila sreča milejša nego njemu. Pa naposled se je vendar priboril do svojega cilja in zdaj se mu je zdelo, da stoji na pragu tistega velikega svetišča, kamor so zadnja tri leta hrepenele vse njegove misli in želje. Samo ta noč še in potem se razlije čez zemljo luč tistega dne, ki ga je sanjala njegova duša toliko časa . . .

Sem od zahoda je puhnil vanj hladni veter, da so vztrepetale gube na njegovi beli srajci in ga je streslo neprijetno po vsem telesu. Zato je odstopil in zagrnil gardino, nato pa prižgal svečo, ki je stala na nočni omarici in se svečano približal visoki omari.

Tam so se belile poleg cilindra čisto nove rokavice, frak je visel nad njimi, zlikan in ves nedotaknjen, kakor ga je prinesel prejšnji večer krojač, in Andreju Koscu se je zahotelo tistikrat kakor otroku: od vseh strani, do najneznatnejšega gumba bi se bil rad ogledal v tej svatovski obleki, in že je iztegnil desnico, pa se je isti hip tudi premislil in postavil svečnik na mizo, sam pa sedel na rob postelje in podprl glavo v dlani.

In skoro da se je Andrej Kosec prestrašil sredi najprijetnejših misli neljubega spomina, ki ga je hotel zatreti vsakokrat, kadar ga

je nenadoma vznemiril, pa se mu ni posrečilo nikoli, ampak zgodilo se je ravno narobe: čim bolj je skušal popolnoma in slepo verovati v njeno vdanost, tem bolj ga je pekla slutnja, da nosi ona v svoji duši nekaj, česar mu še nikoli ni zaupala.

Andrej Kosec skoro ni smel pomisliti na to, kajti zavedal se je posebno zadnji čas, da mu je ona tisto veliko solnce, ki razsvetljuje z najsvetlejšimi žarki njegovo življenje, in tudi tega se je zavedal, da bi bilo njegovo življenje uničeno s prvo senco, ki bi zatemnila to solnce. Prišli so sicer trenotki, ko je razmišljal o njej mirneje in takrat je videl tako blizu globoko nežnost Kristinine duše, da se je zbal trenotka, ko bi moral nezaupno pogledati v njene oči . . . — Pa saj to se ne zgodi nikoli — si je zatrdil in stresel z glavo, nato pa stopil naglo po sobi gor in dol in pričel siloma misliti na čisto druge stvari. Pa ko je pomislil, da stopi še tisti dan ž njo pred oltar, je bil v njegovem srcu zopet nemir, ki ga je naposled zatrl s sanjami o bodočih dneh . . .

Tam zunaj mesta skoro je najel stanovanje v nizki vili s senčnatim vrtom, kjer se skrivajo med bezgom in grmičevjem nizke klopice — vse kakor nalašč za mlada poročenca. Kristina je ogledala vrt do zadnjega kotička in bilo ji je vse po volji, tudi stanovanje ji je ugajalo, dasi je bilo prej skromno nego razkošno: tri sobe z majhnim balkonom in potem so postavili notri opravo, kakor je hotela ona. Okna v spalnici so gledala proti zahodu, da jutranje solnce ne bi prekmalu motilo s svojimi zgodnjimi žarki, in gardine so bile zamolklo rdeče, medtem ko je bilo v prvi in drugi sobi vse nekoliko bolj svetlo in živahno. In ko je Andrej Kosec pred par dnevi ogledoval svoj bodoči dom, se ni mogel premagati, da bi se ne sklonil k njej in jo poljubil v sredo tistih drobnih ustnic, okrog katerih je počivala vedno neka otožna, skoro trpka poteza.

„Glej, dolga tri leta in še dalj sem mislil na čas, ko si ustanovim tak dom,“ je dejal in iztegnil roko v kolobarju, Kristina pa se je ozrla po sobi in se nasmehnila.

„In sedaj se je vendar zgodilo,“ je dejala in ga pogledala vdano, a takoj nato nekako plaho in skoro sramežljivo umaknila svoj pogled.

Tistikrat je Andrej Kosec zapazil v njenih očeh neko prikrito zamišljenost in je osupnil.

„Morda ti ne ugaja?“ jo je povprašal skrbno.

„O, pač,“ mu je prikimala in se ga oklenila, potem pa mu pričela pripovedovati o malenkostih, ki še manjkajo, o svojih starših in vsem, kar ji je le prišlo na misel.

Andrej Kosec jo je poslušal in se je čudil njeni zgovornosti; a zdaj, ko je zopet mislil na vse njene besede, so se mu zdele čudno hladne in brezpomembne. Pa kaj! Saj ji je govoril mogoče tudi on mnogokrat o stvari, ki je ni prej nič zanimala in je zato hodila marsikdaj poleg njega tiha, kar je pripisoval on sicer njeni naravi, a je bil mogoče kriv on sam. Prišli pa so zopet trenotki, ko mu je dokazala z vso iskrenostjo, kako ga ljubi, da Andrej Kosec pač ni več dvomil o njeni ljubezni, vendar pa se je zavedal, da njene nežne duše še ni popolnoma spoznal. —

Počasi se je pričela plaziti ob gardini v sobo motna vijoličasta svetloba, ki je bledela bolj in bolj in prehajala v nekako zelenkasto luč.

Andrej Kosec je ves vesel odgrnil zaveso in zdaj se je zasmajalo po vsej sobi mlado jutro. Vsa sobna oprava se je zasvetila, kakor da je oživela s Koscem vred ob solnčnih žarkih, ki so se razlili tam izza daljnega obzorja.

Še nekaj časa je stal zamišljen ob oknu in gledal v solnčni vzhod, potem pa se je pričel počasi opravljati.

Ko je bil gotov, je stalo solnce že precej visoko na nebu, in ulica tam zunaj je postajala glasna in živahna.

Čisto navaden delavnik je bil, pa se je vendar zdelo Andreju Koscu, ko je stopil k oknu, da je tudi zunaj vse nekako bolj svečano in polno nekega težkega pričakovanja, kakor da čuti vsak, ki gre mimo njegovega stanovanja, tisto veliko prazničnost, ki je bila polna njegova duša . . . Ali vendar se ni mogel popolnoma umiriti, in čim bolj se je bližal trenotek, ko obstane spodaj pred hišo kočija, ki ga popelje po njo, tem nemirneje mu je tolklo srce. Kajti dasi je gledal svojo bodočnost vso srečno in veselo, si je moral vendar priznati, da mu je povsem neznana. Morda doživi celo kako razočaranje, na katero zdaj niti ne misli; morda se izpremene vse najneznatnejše slutnje v trpko resnico, in še bogve kaj grenkega in težkega se skriva v tistem življenju, ki mu je zdaj tako blizu . . .

In Andrej Kosec je obstal s stisnjenimi ustnicami zopet naenkrat sredi sobe in se mračno zagledal v tla. — Pa čemu te temne misli, ko vendar nima niti najmanjšega vzroka, da bi dvomil o svoji srečni bodočnosti? Ali se skriva res nekje globoko v srcu nelep spomin na karkoli že, da silijo njegove misli vedno raje v temo nego k solncu? . . .

In Andrej Kosec je pričel zopet premišljevati vse od konca do kraja, od tiste ure, ko je prvič govoril s Kristino do zadnjih dni, ko je zvedelo že vse mesto, da se danes poročita, pa ni mogel zaslediti na njej niti enega madeža, ki bi ga vsaj nekoliko vznemirjal. Bila mu je pač mnogokrat nerazumljiva, a tudi njena mati je trdila, da pridejo trenotki, ko je najraje sama s svojimi sanjami in tega ji Kosec ni štel v zlo, ker je vedel, da jo baš ta lastnost obvaruje tiste ničemurnosti, ki je bila njemu tako zoprna. A drugače je bila boječa in dobra duša. Če je odbijal na izprehodu s palico cvetlične glavice, ga je pogledala proseče, in Andrej Kosec je bral razločno v njenih očeh, da se ji globoko smilijo. On sicer nikoli ni mogel razumeti tolike nežnosti in se mu je zdela včasih naravnost smešna, vendar pa je čutil, da to ni vzrok njegovih mračnih misli, ki pa so omahnile v neko novo čustvo, kajti Andrej Kosec je skoro pobledel, ko je zaslišal, da je obstala spodaj pred hišo kočija.

Najprvo se je hotel naglo skloniti skozi okno, pa se je obrnil ravno v nasprotno stran in nekako nervozno natikal bele rokavice, potem pa segel po cilindru in stopil pred zrcalo, dasi oči ni dvignil od tal.

Zunaj na hodniku so se začule nagle stopinje in takoj na to je nekdo potrkal.

Andrej Kosec se je okrenil in povabil zamolklo:

„Naprej!“

Hip na to je vstopil ves v črnem njegov prijatelj, ki ga je naprosil Kosec za druga. — —

Tri dni pozneje je stopil Andrej Kosec v svojem novem stanovanju s skrbnim obrazom na vrt, a se takoj zopet okrenil, kajti Kristine ni zagledal nikjer. Naposled jo je našel na balkonu, vso zamišljeno in blede, in ko je pogledal v njene oči, je videl, da so solzne.

Stopil je k njej; toda Kristina je iztegnila roko, kakor da se ga hoče ubraniti.

„Zdi se mi, da nimam zdaj ničesar več pričakovati od življenja, saj čutim, da sem kakor odtrgana roža,“ je dejala, ne da bi ga pogledala. Andrej Kosec pa je pobledel, ker je zagledal pred seboj dolgočasno, mračno pot, ki naj jo hodi vse življenje . . .

